

IN MEMORIAM LOUIS DUPRÉ (1925-2022)

Jacques De Visscher

Het zijn niet alleen land- of spoorwegarbeiders die destijds naar de Verenigde Staten trokken om een nieuw leven te beginnen en om aan hun ambitie betere kansen te bieden. Ook intellectuelen zetten zo'n stap. De filosoof Louis Dupré, die begin dit jaar, 11 januari, overleed, is zo iemand. Hij promoveert in 1952 te Leuven: *Het vertrekpunt der marxistische wijsbegeerte. De kritiek op Hegels staatsrecht* (Antwerpen, Standaard, 1954), schrijft over Kierkegaard als theoloog en verder over uiteenlopende aspecten van het religieuze. Zijn emigratie naar de Verenigde Staten dateert van 1958 na het verlaten van de jezuïetenorde. Hij doceert eerst aan de Georgetown University en later aan Yale tot zijn emeritaat in 1998. Hij komt vaak naar Europa terug voor symposia, zoals de vermaarde Castelli-samenkomsten in Rome, en voor lezingen en gastcolleges in Vlaanderen. Aangezien hij hier gehuwd is, vestigt hij zich in het begin van deze eeuw in Kortrijk. Met zijn echtgenote Edith Cardoen schrijft hij *Terugkeer naar innerlijkheid* (Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1981). Hij publiceert heel veel, vooral in de Verenigde Staten; het Engels is, onvermijdelijk, zijn nieuw medium geworden. Hij vindt vertalers: Jan De Piere voor *De filosofische grondslagen van het marxisme* (Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1970), Edith Cardoen voor *Licht uit Licht. Een inleiding in de christelijke mystiek* (Kapellen, Patmos, 1983) en Guido Vanheeswijck voor een groot fragment uit *The Other Dimension, De symboliek van het heilige* (Kampen, Kok Agora, 1991, hier gerecenseerd door Dominique Bauer: UvM 9-2, 1992).

Dupré exploreert aanvankelijk het oeuvre van diegenen die men, misschien wat te gemakkelijk, ketterse erfgenamen van Hegel noemt, Kierkegaard en Marx. Daarbij valt op dat Dupré zijn nauwgezette studies opentrekt naar de cultuurhistorische en vooral religieuze relevantie van die geschriften. Daarbij toont hij zich een fijnzinnig godsdienstfenomenoloog, zoals blijkt uit het al genoemde *The Other Dimension. A Search for Meaning of Religious Attitude* (1972), verder ook: *Religious Mystery and Rational Reflection* (1998, hier gerecenseerd: UvM 14-3, 1998), en uit *Religion and the Rise of Modern Culture* (2008). Hij biedt dus encyclopedisch werk in de oorspronkelijke zin en beste betekenis van het woord. De beschreven stromingen krijgen hun plaats in de zich ontvouwende moderniteit. Historische stromingen, als de Aufklärung of de romantiek zijn nu eenmaal expressies van wat leeft in een bepaalde cultuurperiode. Zijn boeken zijn bijgevolg exemplarisch-instructieve referentieboeken, zoals: *A Dubious Heritage* (1977), *Marx's Social Critique of*

Culture (1983), *Passage to Modernity* (1993), *The Enlightenment & the Intellectual Foundations of Modern Culture* (2004). Nu wil dit alles niet zeggen dat Dupré elke kritische discussie uit de weg zou gaan, verre vandaar. Zonder per se in de kijker te willen lopen of op alle slakken zout te willen leggen, is hij ook een kritische essayist, een ethicus die evenwichtig weet te oordelen, zoals we dit trouwens in zijn bijdragen in de (inmiddels verdwenen) Vlaamse tijdschriften *Kultuurleven* en *Streven* kunnen zien. Tegelijk kon hij fel uit de hoek komen in discussies na lezingen. Het mooiste voorbeeld dat ik meemaakte was zijn dispuut met Richard Rorty tijdens een symposium aan de VUB in 1994: daar kwam hij aardig pittig uit de hoek; hij onderstreepte de draagwijdte van het geestelijke en het spirituele op een manier die alle doctrinaire scholastiek overschreed.

Louis Dupré is in dit tijdschrift een van de eerste auteurs; hij publiceerde: ‘De gebroken spiegel’ (UvM 1–4, 1985), ‘Sociale structuren en Structurele ethiek’ (met William O’Neill, en vertaald door Sabine Gilleman) (UvM 5–4, 1989), ‘Overgang naar de moderniteit’ (UvM 7–4, 1991), ‘Verlichting in onze tijd’ (UvM 13–4, 1996). Et. Vandewalle schreef over hem een studie: *Van het in-de-wereld-zijn naar ver-inner-lijking. Existentie en sacraliteit bij Martin Heidegger/Inwendigheid en transcendentie bij Louis Dupré* (Brussel, Eclecta, 1987; hier gerecenseerd: UvM 4 – 3, 1988). In de Verenigde Staten verscheen naar aanleiding van Duprés emeritaat: Peter J. Casarelli & George P. Schnier, red., *Christian Spirituality & the Culture of Modernity*, 1998. *The Thought of Louis Dupré* (Grand Rapids, William B. Eerdmans, 1998).